

Охорона праці

і пожежна безпека

oppb.com.ua

49609

89092

Видається
за інформаційної підтримки
Державної служби України
з надзвичайних ситуацій

Виробничо-
практичний журнал

Антоніу Сантуш:
«Новий законопроект —
від яких ключових
позицій відступати
не можна?»

Новий законопроект — від яких ключових позицій відступати не можна?

Антоніу Сантуш,
менеджер проекту ЄС-МОП «На шляху до безпечної,
здорової та задекларованої праці в Україні»

Інформаційна довідка

Нагадаємо, що проект Закону України «Про безпеку та здоров'я працівників на роботі»¹ (далі — законопроект про БЗР) розроблено з метою формування нової національної системи запобігання професійним ризикам, шляхом впровадження на законодавчому рівні ризикоорієнтованого підходу у сфері організації безпеки та здоров'я працівників, а також імплементації положень Директиви Ради 89/391/ЄЕС про впровадження заходів для заохочення вдосконалень у сфері безпеки та охорони здоров'я працівників під час роботи (далі — Директива Ради 89/391/ЄЕС).

Представники проекту ЄС-МОП² «На шляху до безпечної, здорової та задекларованої праці в Україні» багато місяців працюють над узгодженням законопроекту про БЗР з міжнародними та європейськими стандартами і практиками, надаючи відповідні технічні поради та рекомендації, заохочуючи до соціального діалогу на національному рівні. Що вже вдалося зробити, над вирішенням яких питань потрібно працювати далі, читайте в інтерв'ю менеджера проекту ЄС-МОП Антоніу Сантуша, для виробничо-практичного журналу «Охорона праці і пожежна безпека» (далі — ОППБ).

Пане Антоніу, очікується, що прийняття проекту Закону України «Про безпеку та здоров'я працівників на роботі» замінить собою Закон України «Про охорону праці». Обговорення проекту ще триває, адже важливим є питання досягнення консенсусу між усіма зацікавленими сторонами в нашій державі. Не обходиться і без жорсткої критики. Але, чи не могли б Ви розповісти про позитивні аспекти, яких вже вдалося досягти?»³

ОППБ

Антоніу Сантуш

Серед позитивних аспектів хочу відзначити участь соціальних партнерів у процесі підготовки проекту, визначення поняття БЗР у національній політиці та цілісний підхід, що включає як «безпеку», так і «здоров'я», а також перехід від захисту, виправних заходів і компенсації до попередження.

ПОЗИТИВНІ АСПЕКТИ

Детальний перелік основних зобов'язань роботодавців у сфері БЗР

Організувати та забезпечити функціонування служб з БЗР	Забезпечити нагляд за станом здоров'я працівників
Управляти професійними ризиками (оцінка + контроль)	Надавати працівникам інформацію та професійне навчання з питань БЗР
Забезпечити консультації та участь працівників	Планувати та організувати надання першої допомоги, гасіння пожеж та евакуацію працівників
Надавати засоби колективного та індивідуального захисту	Розробити і запровадити план попередження професійних ризиків

Додаткові позитивні аспекти

Встановлення відповідальності роботодавця за невиконання вимог
Спеціальний захист найуразливіших груп населення (до 18 років; вагітних; тих, хто нещодавно народили; тих, хто годують груддю; з інвалідністю)
Визначення функцій, діяльності й повноважень Інспекції праці в сфері БЗР

Рис. 1

¹ Детально про проект Закону України «Про безпеку та здоров'я працівників на роботі» читайте тут: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=2aef0adc-3565-4b0c-a018-df258017427a&title=ProektZakonuUkrainiproBezpekuTaZdoroviaPratsivnikivNaRoboti>

² Більше інформації про проект ЄС-МОП дивіться на www.ilo.org/shd4Ukraine

³ Технічні рекомендації до проекту Закону України «Про безпеку та здоров'я працівників на роботі» читайте тут: https://www.ilo.org/budapest/what-we-do/projects/declared-work-ukraine/WCMS_774342/lang--uk/index.htm

ОППБ

Антоніу Сантуш

Що Ви можете сказати про аспекти проекту, які потребують вдосконалення?

Необхідно дати краще визначення, формулювання та узгодити деякі терміни з міжнародними стандартами. Також має бути створена національна система БЗР та повинен проводитись медичний нагляд для ВСІХ працівників, з дотриманням конфіденційності щодо даних про здоров'я та підпис працівників на свідоцтвах про працездатність. Інформація про БЗР має надаватися перед початком роботи та оновлюватися в разі необхідності.

- Дозвіл на виконання робіт з високим ризиком:**
- не має замінюватися страхуванням;
 - не звільняє роботодавця від обов'язку вживати всіх необхідних заходів для мінімізації професійних ризиків і їхнього впливу, наскільки це є практично можливим;
 - слід передбачити відмову/скасування, якщо роботодавець мав смертельні або дуже серйозні нещасні випадки на роботі, або порушував правила БЗР попередні 2 роки, або, за висновком інспектора праці, був неспроможний забезпечити БЗР.

Важливо!

Умови/вимоги до організації/функціонування служб БЗР повинні визначатися **за критерієм розміру робочої зони і ризиків на робочих місцях** (а не за критерієм роботодавця).

- Зобов'язання роботодавців повинні чітко включати обов'язок:**
- забезпечити безпеку та здоров'я працівників у всіх аспектах, пов'язаних із роботою;
 - здійснити необхідні заходи щодо безпеки та охорони здоров'я працівників згідно із загальними принципами запобігання (далі — ЗПЗ) та адаптувати їх до змінюваних обставин.

Що стосується надання першої допомоги, ліквідації аварій, гасіння пожежі та евакуації працівників, то необхідно забезпечити, щоб:

- кількість, професійна підготовка та матеріальні засоби відповідальних працівників враховували розмір і ризики на робочих місцях (а не виробничі потужності підприємства);
- інформація про ризики та запобіжні заходи щодо БЗР надавалася якомога швидше та до виникнення реальної надзвичайної ситуації.

Також зазначу, що «експертні організації» доречно було б перейменувати на «експертні суб'єкти», що дасть змогу призначати фізичних осіб, які є компетентними, мають необхідні засоби та відповідають вимогам.

Ці організації повинні мати можливість отримати відповідний сертифікат і надавати ширший спектр послуг з БЗР (залежно від їхньої компетенції, засобів і підтвердження вимог), а також підпадати під регулювання спеціального підзаконного акта (а не Закону «Про безпеку і здоров'я працівників на роботі»).

Обов'язок працівників співпрацювати з роботодавцем з питань БЗР має бути обмежений сферою їхньої діяльності

- Відповідальність роботодавців повинна бути приведена у відповідність до положень конвенцій МОП № 81, № 129, № 155 та Директиви 89/391/ЄЕС, зокрема:**
- слід виключити положення, які передбачають, що до правопорушників не можна застосувати санкції, якщо під час виявлення порушення вони виправляють його;
 - повинні бути передбачені покарання за дуже серйозні правопорушення, а використання залишкових положень має бути мінімальним;
 - сума штрафів повинна залежати від розміру підприємства-роботодавця і враховувати економічну вигоду, отриману в результаті порушення;
 - штрафи повинні включати додаткові (негрошові) санкції.

- Положення щодо Інспекції праці (далі — ІП) повинні бути приведені у відповідність до конвенцій МОП № 81, № 129 та № 155 і Директиви 89/391/ЄЕС, зокрема щодо такого:**
- основні завдання ІП, підпорядкування центральному органу влади і контроль з боку останнього;
 - статус інспекторів праці (як державних службовців), наймання, професійна підготовка та умови праці;
 - повноваження інспекторів праці: відвідувати робочі місця в будь-яку годину дня та ночі без попереднього повідомлення, а також визначати частоту, обсяг і тривалість інспекційних відвідувань тощо;
 - робочі місця слід оглядати так часто і настільки ретельно, наскільки це є необхідним;
 - підстави для інспекційних відвідувань повинні включати вільну ініціативу інспекторів праці.

Зверніть увагу!

Інспектори праці повинні мати дискреційне право вирішувати питання щодо того, чи слід робити попередження, давати пораду чи застосувати санкції.

ОППБ

Антоніу Сантуш

Доопрацювання законопроєкту вимагає не лише прискіпливого вивчення його змісту чиновниками. Необхідно враховувати думки працівників та роботодавців. Скажіть, будь ласка, на які критично важливі аспекти, що стосуються законопроєкту, необхідно звернути увагу вже сьогодні?

Надзвичайно важливим є питання створення національної системи БЗР. Підзаконні акти, пов'язані із застосуванням Закону «Про безпеку та здоров'я працівників на роботі», повинні бути чинними з моменту набрання чинності Закону (переліки робіт/робочого обладнання з високим ризиком; фактори ризику для вагітних працівниць і молодих працівників тощо). Дозвіл на роботи з високим ризиком не повинен замінюватися страхуванням, а служби БЗР, їх моделі, вимоги до них мають визначатися з огляду на розмір робочих зон та ризику на робочих місцях.

1 **Зобов'язання роботодавців** повинні включати забезпечення безпеки та здоров'я працівників у всіх аспектах роботи й застосування належних заходів з БЗР (відповідно до ЗПЗ) та коригування їх.

2 **Санкції за невиконання** повинні бути відповідними, справляти достатню стримувальну дію та ефективно виконуватися.

3 **Приведення законодавчої бази** щодо ІП у відповідність до конвенцій МОП № 81, № 129, № 155 та Директиви 89/391/ЄЕС і вилучення ІП зі сфери дії Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» від 5 квітня 2007 р. № 877-V.

Сьогодні необхідно врахувати міжнародні та європейські стандарти з питань праці та відповідні успішні зарубіжні практики й узгодити законопроєкт з ними, щоб покращити безпеку і здоров'я працівників та забезпечити конкурентоздатність і сталість бізнесу. ■

Підготовано редакцією